

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Акушерство та гінекологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий медичний інститут. Кафедра акушерства, гінекології та планування сім'ї
Розробник(и)	Сухоставець Наталія Петрівна, Сміян Світлана Анатоліївна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 3 кред. ЄКТС, 90 год. Для денної форми навчання 66 год. становить контактна робота з викладачем (6 год. лекцій, 60 год. практичних занять), 24 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Педіатрія"
Передумови для вивчення дисципліни	"Крок-1", Необхідні знання з: латинської мови та медичної термінології, - медичної біології, - медичної інформатики, - анатомії людини, - фізіології, - гістології, цитології та ембріології, - біологічної та біоорганічної хімії, - мікробіології, вірусології та імунології, - патоморфології, - патофізіології, - фармакології, - гігієни та екології, - пропедевтики педіатрії, - сестринської практики, - радіології.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення студентами сучасних знань та професійних вмінь з фізіологічного та патологічного акушерства, консервативної та оперативної гінекології, засвоєння загальних принципів ведення вагітності, пологів та післяпологового періоду, вміння аналізувати акушерську ситуацію та хірургічні ризики

гінекологічної хвороби, використовувати основні та додаткові методи дослідження, демонструвати вміння та навички згідно освітньо-професійної програми (ОПП).

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Фізіологічний перебіг вагітності, пологів та післяпологового періоду.
Тема 1 Організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні. Жіночий таз. Плід як об'єкт пологів. Акушерство як галузь клінічної медицини, що розглядає фізіологічні та патологічні процеси, пов'язані з вагітністю, пологами та післяпологовим періодом, його місце в системі загальної медицини. Завдання курсу акушерства. Основні історичні етапи розвитку акушерства та структура акушерської служби в Україні. Принципи організації і методи лікувально-профілактичної допомоги вагітним, роділлям і породіллям в Україні. Структура пологових лікувально-профілактичних закладів, особливості організації їх роботи. Таз з анатомічної та акушерської точок зору. Будова і розміри жіночого таза. Площини і розміри малого таза. Вимірювання розмірів таза. Додаткові розміри таза. Тазове дно. Будова і розміри голівки та тулуба плода. Ознаки доношеності та зрілості плода. Освоєння практичних навичок у симуляційному центрі на фантомі: вимірювання розмірів таза за допомогою тазоміра, вимірювання індекса Соловйова, вимірювання ромба Міхаеліса.
Тема 2 Фізіологія вагітності. Методи обстеження вагітних. Перинатальна охорона плода Запліднення та розвиток плідного яйця. Плацента, її будова і функція. Критичні періоди розвитку ембріона і плода. Адаптаційні процеси в організмі жінки під час вагітності. Диспансерне спостереження та догляд за вагітними. Особливості ведення вагітних в умовах жіночої консультації. Методи обстеження вагітної: діагностика ранніх та пізніх термінів вагітності. Топографія плода у матці. Ведення фізіологічної вагітності. Гравідограма. Лабораторна діагностика ВІЛ-інфекції. Консультування в контексті ВІЛ-інфекції. Поняття консультування та його етичні принципи. Навички консультування. Визначення допологової відпустки і дати пологів. Харчування та гігієна вагітних. Догляд за молочними залозами. Перинатальна охорона плода. Вплив шкідливих факторів на ембріон та плід. Принципи фармакотерапії в ранні терміни вагітності з позиції доказової медицини.
Тема 3 Фізіологія пологів. Знеболювання пологів. Основні принципи ведення нормальних пологів. Психопрофілактична підготовка до пологів. Ініціація пологової діяльності. Причини настання пологів. Визначення готовності організму матері до пологів. Провісники пологів, прелімінальний період. Діагностика періодів і фаз пологів. Механізм скорочення міометрія під час перейм (контракції, ретракції, дистракції). Перебіг першого, другого і третього періодів пологів. Ведення пологів. Підтримуючий догляд під час пологів і розродження. Порядок запису партограми. Моніторинг стану плода в пологах. Методи реєстрації скорочень матки та серцебиття плода. Біомеханізм пологів при передньому та задньому виді потиличного передлежання. Активне ведення третього періоду пологів.

Тема 4 Фізіологія післяпологового періоду. Фізіологія періоду новонародженості. Реанімація новонароджених.

Фізіологія післяпологового періоду. Фізіологія періоду новонародженості. Ознаки відділення та видалення плаценти. Зовнішні прийоми виділення відділеної плаценти. Огляд плаценти після пологів. Первинний туалет новонародженого. Знеболювання пологів. Немедикаментозне та медикаментозне знеболення пологів з позиції доказової медицини. Вимоги до медикаментозного знеболювання. Клініка та ведення післяпологового періоду. Концепція грудного вигодовування. Післяпологова контрацепція: метод лактаційної аменореї (МЛА). Анатомо-фізіологічні особливості періоду новонародженості. Догляд за новонародженим. Переваги сумісного перебування матері та дитини. Особливості надання реанімаційної допомоги новонародженим у пологовій залі. Показання для надання реанімаційної допомоги новонародженим. Алгоритм надання реанімаційної допомоги новонародженим з позиції доказової медицини.

Модуль 2. Патологічний перебіг вагітності, пологів та післяпологового періоду.

Тема 5 Аномалії розвитку плідного яйця. Багатоплідна вагітність

Аномалії позазародкових елементів плідного яйця/плаценти, плідних оболонок і пупкового канатика. Міхурцевий занесок. Багатоводдя і маловоддя: причини, діагностика тактика ведення вагітності, наслідки для плода і новонародженого. Спадкові та вроджені захворювання плода. Діагностика. Показання до медико-генетичного консультування. Багатоплідна вагітність: класифікація, діагностика, особливості перебігу та ведення багатоплідної вагітності з позиції доказової медицини. Пологи при багатоплідній вагітності.

Тема 6 Плацентарна дисфункція. Дистрес плода. Затримка розвитку плода. Ізоантигенна несумісність крові матері та плода.

Плацентарна дисфункція, дистрес плода, затримка розвитку плода: фактори ризику, класифікація, діагностика, тактика ведення вагітності, профілактика. Методи діагностики стану плода: неінвазивні - УЗД, КТГ, біофізичний профіль плода, доплерометрія, МРТ; інвазивні - амніоцентез, кордоцентез, біопсія хоріону. Біохімічні методи дослідження у різні терміни вагітності. Ізоантигенна несумісність крові матері та плода (резус-конфлікт, несумісність за системою АВО, ізольована цитарна та ін.). Патогенез, діагностика, тактика ведення, лікування, та профілактика з позиції доказової медицини. Гемолітична хвороба плода та новонародженого. Показання до дострокового розродження при резус-конфлікті.

Тема 7 Ранні гестози. Гіпертензивні розлади при вагітності. Прееклампсія. Еклампсія.

Ранні гестози: класифікація, клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини. Гіпертензивні розлади під час вагітності. Прееклампсія: патогенез, класифікація, діагностика, клініка, лікування, тактика, профілактика з позиції доказової медицини. Еклампсія: клініка, діагностика, ускладнення, невідкладна допомога, тактика ведення. Рідкісні форми гестозів.

Тема 8 Невиношування вагітності. Передчасні пологи.Переношена вагітність. Вузький таз. Проблема макросомії в акушерстві.

Причини мимовільного переривання вагітності в різні терміни. Класифікація, клініка, діагностика, лікування і профілактика мимовільного переривання вагітності з позиції доказової медицини. Загроза передчасних пологів: діагностика, лікування, акушерська тактика з позиції доказової медицини. Профілактика невинношування вагітності. Передчасні пологи. Етіологія та патогенез переношеної вагітності. Ознаки, що підтверджують переношування вагітності. Особливості ведення вагітності та пологів. Показання, умови та методи індукції пологової діяльності з позиції доказової медицини. Аномалії кісткового тазу. Класифікація, діагностика. Клінічно вузький таз. Особливості ведення пологів. Причини макросомії в акушерстві. Поняття "дистоції плечиків" при макросомії.

Тема 9 Вузький таз. Аномалії положення та передлежання плода. Пологи при неправильному положенні та тазовому передлежанні плода.

Аномалії положення та передлежання плода. Класифікація, діагностика. Розгинальні вставлення голівки плода. Діагностика синклітичного і асинклітичного вставлення голівки. Особливості ведення пологів. Неправильне положення плода: класифікація, діагностика, тактика ведення вагітності. Розгинальні передлежання голівки плода: класифікація, діагностика. Корекція неправильних положень під час вагітності. Пологи при неправильному положенні та тазовому передлежанні плода, тактика ведення. Класифікація тазових передлежань плода. Діагностика та особливості ведення вагітності. Корекція тазових передлежань під час вагітності. Особливості ведення пологів при тазових передлежаннях плода. Біомеханізм пологів при тазових передлежаннях плода. Ручна допомога при чисто сідничному передлежанні за методом Цов'янова I Класична ручна допомога при виведенні плечового пояса. Виведення голівки за методом Морісо-Левре-Ляшпель. Ручна допомога при ножному передлежанні за методом Цов'янова II.

Тема 10 Аномалії скоротливої діяльності матки.

Класифікація, фактори ризику, патогенез різних видів аномалій пологової діяльності. Сучасні методи діагностики і лікування порушень пологової діяльності з позиції доказової медицини. Профілактика порушень пологової діяльності. Перинатальні наслідки.

Тема 11 Акушерські кровотечі під час першої та другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві.

Кровотечі у першій половині вагітності (мимовільний аборт, позаматкова вагітність, передчасне відшарування та передлежання плаценти). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Передлежання плаценти: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, особливості перебігу, ведення вагітності та пологів. Передчасне відшарування нормально розташованої плаценти: етіологія, клініка, діагностика, особливості ведення вагітності і пологів. Матка Кювелера. Порушення процесів відшарування плаценти. Маткова кровотеча в послідовому і ранньому післяпологовому періоді. Гіпотонічна кровотеча. Коагулопатична кровотеча (емболія навколоплідними водами та інші причини). Геморагічний шок, термінальні стани в акушерстві. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Сучасні підходи до інфузійно-трансфузійної та інтенсивної терапії і реанімації при кровотечах в акушерстві з позиції доказової медицини.

Тема 12 Оперативне акушерство. Пологовий травматизм.

Загальні поняття про оперативні втручання в акушерстві: операції переривання вагітності в ранні та пізні терміни. Операції для підготовки пологових шляхів (періно - та епізіотомія, амніотомія). Акушерські щипці, вакуум-екстракція плода, кесарів розтин: показання. Оперативні втручання в послідовому та післяпологовому періоді. Ручне відокремлення плаценти, виділення посліду: техніка проведення. Ручне та інструментальне обстеження матки після пологів. Показання до надпихової ампутації, екстирпації матки, перев'язки внутрішніх здухвинних артерій. Травматичні ушкодження вульви, піхви, промежини. Розрив шийки матки. Розрив матки: класифікація, механізм виникнення. Клінічна картина розриву матки: загрозового, того, що почався і вже відбувся. Особливості розриву матки за рубцем. Діагностика, лікування і профілактика з позиції доказової медицини. Виворіт матки. Розходження і розриви зчленувань таза. Післяпологові нориці. Етіологія, лікування, профілактика з позиції доказової медицини.

Тема 13 Післяпологові септичні захворювання. Перинатальні інфекції. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ.

Післяпологові септичні захворювання: післяпологова септична рана, післяпологовий метроендометрит, метрофлебіт, мастит, післяпологовий перитоніт, перитоніт після кесарева розтину. Акушерський сепсис: класифікація етіологія, патогенез, діагностика, сучасні принципи лікування, профілактика з позиції доказової медицини. Септичний шок, невідкладна допомога з позиції доказової медицини. Методи пригнічення лактації. Перинатальні інфекції у вагітних: клінічний перебіг, діагностика, тактика ведення, лікування, профілактика з позиції доказової медицини. Принципи ведення вагітності і пологів у жінок з ВІЛ. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ з позиції доказової медицини.

Тема 14 Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях.

Вагітність і пологи при захворюваннях серцево-судинної системи (вадах серця, гіпертонічній хворобі, артеріальній гіпотензії, хворобах кровотворних органів, хворобах органів сечовидільної системи; печінки та жовчного міхура; органів дихання; органів травної системи; ендокринної системи; нервової системи; органів зору; гострих та хронічних інфекційних хворобах, туберкульозі. Перебіг вагітності і пологів при гінекологічних захворюваннях. Особливості перебігу та тактика ведення при гострій хірургічній патології з позиції доказової медицини.

Тема 15 Диференційований залік. Захист учбової історії пологів. Виконання практичних навичок і маніпуляцій

Підсумкове заняття включає питання до всього курсу фізіологічного та патологічного акушерства, серед яких: теоретичні питання, питання до комп'ютерного тестового контролю, а також відрацювання практичних навичок у симуляційному центрі (при відсутності карантину - біля ліжка хворого). Захист історії хвороби, що базується на клінічній курації хворих з оформленням даних обстеження та додаткових методів дослідження, з метою встановлення та обґрунтування діагнозу і призначення схеми лікування.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Збирати медичну інформацію про акушерську пацієнтку і вміти аналізувати клінічні дані (здобути навички опитування, зовнішнього та внутрішнього акушерського та клініко-лабораторного обстеження вагітної, роділлі та породіллі). Обґрунтовувати та застосовувати клінічні методи для розуміння проявів акушерської та гінекологічної патології.
РН2	Проводити диференційну діагностику акушерської патології, формулювати клінічний діагноз на підставі оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень.
РН3	Вміти визначати тактику ведення хворих при різних патологічних станах.
РН4	Виділяти основний клінічний синдром, вміти визначати акушерську ситуацію, встановлювати попередній та клінічний діагноз, план ведення пологів.
РН5	Обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів, вміти виконувати медичні маніпуляції.
РН6	Застосовувати на практиці алгоритми обстеження та ведення хворих з невідкладними станами, опанувати методи лікування невідкладних станів в акушерській практиці.
РН7	Вміти визначати необхідного режиму праці та відпочинку вагітних жінок
РН8	Засвоїти основні класи фармакологічних препаратів, що застосовуються в акушерській практиці, застосовувати відповідні клініко-фармакологічні принципи для ведення вагітних, роділля і породілля, розраховувати дози препаратів.
РН9	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги в умовах обмеженого часу, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану у вагітної, роділлі чи породіллі.
РН10	Вміти оцінювати вплив навколишнього середовища на стан внутрішньоутробного плода та здоров'я вагітної.
РН11	Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.
РН12	Вміти працювати з професійною літературою, аналізувати та використовувати отриману інформацію.
РН13	Вміти виконувати медичні маніпуляції в акушерській практиці.
РН14	Визначати тактику, обсяг та характер надання екстреної медичної допомоги вагітним, роділлям, породіллям.
РН15	Визначати характер харчування для забезпечення фізіологічного перебігу вагітності.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 228 Педіатрія:

ПР1	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати найбільш вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПР2	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4).
ПР3	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 4, пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2)
ПР4	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики), дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2)
ПР5	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану хворої (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
ПР6	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, що базуються на засадах доказової медицини, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи
ПР7	Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні хворих на захворювання (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
ПР8	Визначати необхідну дієту при лікуванні хворих на захворювання (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПР11	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, за будь-яких обставин, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі головного клінічного синдрому (тяжкості стану) діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем.
ПР12	Надавати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі головного клінічного синдрому (тяжкості стану) діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.
ПР14	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПР15	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги в умовах обмеженого часу, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 3)
ПР16	Планувати та втілювати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
ПР18	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я
ПР19	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

СН1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
СН2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.
СН3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
СН4	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
СН5	Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
СН6	Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
СН7	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні. Жіночий таз. Плід як об'єкт пологів.

Пр1 "Організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні. Жіночий таз. Плід як об'єкт пологів." (денна)

Предмет акушерства та гінекології, його значення. Основні етапи розвитку. Організація акушерсько-гінекологічної служби в Україні. Структура акушерсько-гінекологічних стаціонарів. Роль сімейного лікаря в наданні акушерсько-гінекологічної допомоги. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, за відсутності карантинних обмежень у акушерському стаціонарі: ознайомлення зі структурою клінічного закладу, організацією його роботи, вивчення нормативних актів, що регламентують роботу акушерсько-гінекологічного лікувального закладу, як стаціонарного, так і поліклінічного типу, а також нормативних актів, що регламентують роботу лікаря акушера-гінеколога. Застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів) з подальшим обговоренням

Пр2 "Жіночий таз. Плід як об'єкт пологів."" (денна)

Таз з анатомічної та акушерської точок зору. Будова і розміри жіночого таза. Площини і розміри малого таза. Вимірювання розмірів таза. Додаткові розміри таза. Тазове дно. Будова і розміри голівки та тулуба плода. Поняття про зрілість новонародженого. Ознаки доношеності та зрілості плода. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, робота у симуляційному центрі з використанням акушерського фантома та медичного обладнання (тазомір, сантиметрова стрічка). Освоєння практичних навичок у симуляційному центрі (відпрацювання навичок на фантомі: вимірювання розмірів тазу за допомогою тазоміра, вимірювання індекса Соловйова та вимірювання ромба Міхаеліса за допомогою сантиметрової стрічки). Проведення пельвіометрії на фантомі, віртуальній пацієнтці чи на вагітній жінці (за умови відсутності карантинних обмежень) у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 2. Фізіологія вагітності. Методи обстеження вагітних. Перинатальна охорона плода

Пр3 "Фізіологія вагітності." (денна)

Адаптаційні процеси в організмі жінки під час вагітності. Диспансерне спостереження та догляд за вагітними. Діагностика ранніх та пізніх термінів вагітності. Ведення фізіологічної вагітності. Особливості ведення вагітних в умовах жіночої консультації. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутністю карантинних обмежень робота у профільних відділеннях лікувального закладу - жіноча консультація чи акушерський стаціонар (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Опанування навичок збору анамнезу, визначення терміну допологової відпустки, передбачуваної дати пологів з використанням рольових ігор, залученням віртуальної пацієнтки. Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методикою проведення інструментальних та функціональних методів обстеження вагітної) з подальшим обговоренням.

Пр4 "Методи обстеження вагітних. Перинатальна охорона плода." (денна)

Методи обстеження вагітних. Топографія плода у матці. Питання перинатальної охорона плода. Вплив шкідливих факторів зовнішнього середовища на плід. Питання перинатальної фармакології. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в умовах симуляційного центру (опанування практичних навичок на муляжах з використанням акушерського фантома: проведення зовнішнього акушерського обстеження вагітної з використанням прийомів Леопольда, вимірювання окружності живота, висоти стояння дна матки, аускультация серцебиття плода, пельвіометрія, визначення істинної кон'югати; проведення внутрішнього акушерського обстеження, вимірювання діагональної кон'югати). За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу біля ліжка хворої (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Опанувати навички ведення гравідограми. Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методикою проведення інструментальних та функціональних методів обстеження вагітної, прийоми зовнішнього акушерського обстеження) з подальшим обговоренням. Опанування навичок збору анамнезу, визначення терміну допологової відпустки, передбачуваної дати пологів за допомогою рольових ігор.

Тема 3. Фізіологія пологів. Знеболювання пологів.

Пр5 "Фізіологія пологів." (денна)

Причини настання пологів. Основні принципи ведення нормальних пологів. Особливості біомеханізму пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в пологовій залі. Ознайомлення студента з основними принципами ведення пологів. Підтримуючий догляд під час пологів і розродження. Ведення партограми (робота з медичною документацією). Оцінювання результатів дослідження стану плода (робота з обладнанням лікувального закладу – фетальним кардіомонітором, трактування результатів КТГ, проведення УЗД, трактування результатів БПП, доплерометрії кровотоку), визначення тактики ведення вагітності в залежності від отриманих результатів. Робота в симуляційному центрі (опанування навичок на акушерському фантомі з відпрацюванням біомеханізму пологів при передньому та задньому виді потиличного передлежання; проведення визначення положення голівки плода. Освоєння навичок епізіотомії, місцевої анестезії; активне ведення III періоду пологів, визначення ознак та відпрацювання зовнішніх прийомів відділення та видалення посліду, огляд пологових шляхів. Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів по веденню фізіологічних пологів) з подальшим обговоренням. Робота з віртуальним пацієнтом, освоєння навичок з використанням рольових ігор).

Пр6 "Знеболювання пологів" (денна)

Методи знеболювання пологів. Немедикаментозне та медикаментозне знеболення пологів з позиції доказової медицини. Вимоги до медикаментозного знеболювання. Психопрофілактична підготовка до пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методиками психопрофілактичної підготовки до пологів, методиками спінальної, епідуральної анестезії, ендотрахеального наркозу) з подальшим обговоренням. Рольові ігри. За можливістю робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в умовах пологової зали, акушерської операційної (ознайомлення з методиками спінальної, епідуральної анестезії, ендотрахеального наркозу, що застосовуються з метою знеболення акушерських операцій).

Тема 4. Фізіологія післяпологового періоду. Фізіологія періоду новонародженості. Реанімація новонароджених.

Пр7 "Фізіологія післяпологового періоду" (денна)

Зміни в організмі породіллі, статевих органах, молочних залозах. Клініка та ведення післяпологового періоду. Концепція грудного вигодовування. Післяпологова контрацепція: метод лактаційної аменореї (МЛА). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в симуляційному центрі (опанування практичних навичок на муляжах - акушерський фантом, фантом новонародженого), відпрацювання навиків догляду за новонародженим. Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методикою ведення післяпологового періоду, грудного вигодовування, дотримання принципів "теплого ланцюжка", догляду за здоровим новонародженим) з подальшим обговоренням.

Пр8 "Фізіологія періоду новонародженості. Реанімація новонароджених." (денна)

Анатомо-фізіологічні особливості періоду новонародженості. Оцінка стану новонародженого за шкалою Апгар. Особливості догляду за новонародженим. Первинний туалет новонародженого. Вивчення десяти кроків теплового ланцюжка. Переваги сумісного перебування матері та дитини. Особливості надання реанімаційної допомоги новонародженим у пологовій залі. Показання до надання реанімаційної допомоги новонародженим. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в симуляційному центрі (освоєння алгоритму надання реанімаційної допомоги новонародженим (фантом новонародженого, медичне устаткування - пінлон, ларингоскоп, інтубаційні трубки та ін.). За відсутності карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу: акушерському стаціонарі, відділенні інтенсивної терапії новонароджених (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з надання реанімаційної допомоги новонародженим) з подальшим обговоренням.

Тема 5. Аномалії розвитку плідного яйця. Багатоплідна вагітність

Пр9 "Аномалії розвитку плідного яйця." (денна)

Аномалії позазародкових елементів плідного яйця/плаценти, плідних оболонок і пупкового канатика. Багатоводдя і маловоддя: причини, діагностика тактика ведення вагітності з позиції доказової медицини, наслідки для плода і новонародженого. Спадкові та вроджені захворювання плода. Діагностика. Показання до медико-генетичного консультування. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі). За відсутності карантинних обмежень робота у профільних відділеннях лікувального закладу: кабінеті медичного генетика, робота в кабінеті ультразвукової діагностики (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів по розвитку аномалій плідного яйця) з подальшим обговоренням.

Пр10 "Багатоплідна вагітність." (денна)

Багатоплідна вагітність: класифікація, діагностика, особливості перебігу та ведення багатоплідної вагітності у залежності від типу плацентації. Пологи при багатоплідній вагітності. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі). За відсутності карантинних обмежень робота у профільних відділеннях лікувального закладу: кабінеті медичного генетика, робота в кабінеті ультразвукової діагностики (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів по веденню багатоплідної вагітності та пологів) з подальшим обговоренням.

Тема 6. Плацентарна дисфункція. Дистрес плода. Затримка розвитку плода. Ізоантигенна несумісність крові матері та плода.

Пр11 "Ізоантигенна несумісність крові матері та плода." (денна)

Ізоантигенна несумісність крові матері та плода (резус-конфлікт, несумісність за системою АВО, ізолейкоцитарна та ін.). Гемолітична хвороба плода та новонародженого. Показання до дострокового розродження при резус-конфлікті. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі), робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів по веденню вагітності за умови ізоантигенної несумісності крові матері і плода) з подальшим обговоренням. За умови відсутності карантинних обмежень робота у профільних відділеннях лікувального закладу з медичним обладнанням: фетальний кардіомонітор, апарат ультразвукової діагностики та ін. (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Пр12 "Плацентарна дисфункція. Дистрес плода. Затримка розвитку плода." (денна)

Плацентарна дисфункція, дистрес плода, затримка росту плода: фактори ризику, класифікація, діагностика, тактика ведення вагітності, лікувально-профілактичні заходи з позиції доказової медицини. Методи діагностики стану плода: неінвазивні - УЗД, КТГ, визначення біофізичного профілю плода, доплерометрія кровотоку, МРТ; інвазивні - амніоцентез, кордоцентез, біопсія хоріона, визначення скальп-лактату в пологах, трактування результатів обстеження з визначенням подальшої тактики ведення вагітності та пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі). Робота із застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методами діагностики стану плода) з подальшим обговоренням. За умови відсутності карантинних обмежень робота у профільних відділеннях лікувального закладу з медичним обладнанням: фетальний кардіомонітор, апарат ультразвукової діагностики та ін. (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 7. Ранні гестози. Гіпертензивні розлади при вагітності. Прееклампсія. Еклампсія.

Лк1 "Ранні гестози. Гіпертензивні розлади при вагітності. Прееклампсія. Еклампсія." (денна)

Ранні гестози: класифікація, клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини. Гіпертензивні розлади під час вагітності. Прееклампсія: патогенез, класифікація, діагностика, клініка, лікування з позиції доказової медицини, профілактика. Еклампсія: клініка, діагностика, ускладнення, невідкладна допомога, тактика ведення з позиції доказової медицини. Рідкісні форми гестозів. Викладання проводиться у вигляді інтерактивних практико-орієнтованих лекцій-дискусій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр13 "Ранні гестози." (денна)

Ранні гестози: класифікація, клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в симуляційному центрі (відпрацювання навичок на фантомах), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів по веденню вагітної з ранніми гестозами з подальшим обговоренням). Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, опанування навичок виявлення ранні ознаки гестозів, використання простих скринінгових методів для діагностики гестозів, проведення оцінки результатів лабораторного обстеження. За можливістю робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Пр14 "Гіпертензивні розлади при вагітності. Прееклампсія. Еклампсія." (денна)

Гіпертензивні розлади під час вагітності. Прееклампсія: патогенез, класифікація, діагностика, клініка, лікування з позиції доказової медицини та профілактика гіпертензивних розладів під час вагітності. Еклампсія: клініка, діагностика, ускладнення, невідкладна допомога, тактика ведення з позиції доказової медицини. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, в симуляційному центрі (відпрацювання навичок на фантомах), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з надання невідкладної допомоги при нападі еклампсії з подальшим обговоренням, відео-дискусія підходів до лікування та профілактики прееклампсії з позиції сучасних європейських акушерських шкіл). Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, проведення оцінки результатів лабораторного обстеження. За можливістю робота біля ліжка хворого. у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота у відділенні екстрагенітальної патології та акушерської реанімації (визначення тактики ведення вагітності та пологів при пізніх гестозах, освоєння алгоритму надання невідкладної допомоги при нападі еклампсії).

Тема 8. Невиношування вагітності. Передчасні пологи.Переношена вагітність. Вузький таз. Проблема макросомії в акушерстві.

Лк2 "Невиношування вагітності. Передчасні пологи." (денна)

Причини мимовільного переривання вагітності в різні терміни. Класифікація, клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини і профілактика мимовільного переривання вагітності. Загроза передчасних пологів: діагностика, лікування з позиції доказової медицини, акушерська тактика. Профілактика невиношування вагітності. Передчасні пологи. Викладання проводиться у вигляді інтерактивних практико-орієнтованих лекцій-дискусій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр15 "Невиношування вагітності. Передчасні пологи." (денна)

Загроза передчасних пологів: діагностика, лікування з позиції доказової медицини, акушерська тактика. Профілактика невиношування вагітності. Тактика ведення передчасних пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з ведення передчасних пологів, За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в акушерському стаціонарі (продовження відпрацювання навичок огляду шийки матки в дзеркалах, проведення рН-метрії вагінального вмісту з метою визначення підтікання навколоплідних вод, оцінка ступеню зрілості шийки матки за Бішопом). Крім того, при вивченні даної патології передбачаються рольові ігри: відпрацювання навичок встановлення попереднього діагноза, тактика ведення віртуального пацієнта.

Пр16 "Переношена вагітність." (денна)

Етіологія та патогенез переношеної вагітності. Особливості ведення вагітності та пологів з позиції доказової медицини. Показання та умови індукції пологової діяльності. Методи індукції пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування практичних навичок на акушерському фантомі), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів по індукції пологів при переношеній вагітності, застосування механічних методів підготовки до пологів: пальцеве відшарування навколоплідних оболонок, введення в шийку матки балонного катетера Фоля, ламінаріїв, медикаментів. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в акушерському стаціонарі (продовження відпрацювання навичок огляду шийки матки в дзеркалах, проведення рН-метрії вагінального вмісту з метою визначення підтікання навколоплідних вод, оцінка ступеню зрілості шийки матки за Бішопом). Крім того, при вивченні даної патології передбачаються рольові ігри: відпрацювання навиків встановлення попереднього діагноза, тактика ведення віртуального пацієнта.

Тема 9. Вузький таз. Аномалії положення та передлежання плода. Пологи при неправильному положенні та тазовому передлежанні плода.

Пр17 "Вузький таз. Проблема макросомії в акушерстві."

Аномалії кісткового тазу. Класифікація, діагностика. Проблема макросомії в акушерстві. Поняття дисточії плечиків. Клінічно вузький таз. Особливості ведення пологів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опанування навиків ведення пологів на акушерському фантомі, прийоми виведення плечового поясу при дисточії плечиків), Навчитися визначати діагностичні критерії вузького тазу (проводити пельвіометрію). Встановлювати діагноз клінічно вузького тазу (ознака Вастена, Цангенмейстера на фантомі). Застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів за темою заняття з застосуванням прийому Патвардана при оперативному розродженні, акушерських прийомів по виведенню плечового поясу при дисточії плечиків з подальшим обговоренням). Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, опанування навичок огляду, пальпації «один на одному», проведення пельвіометрії з визначенням розмірів таза. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Пр18 "Аномалії положення та розгинальні вставлення голівки плода." (денна)

Аномалії положення та розгинальні вставлення голівки плода. Класифікація, діагностика. Діагностика асинклітичного вставлення голівки. Особливості ведення пологів. Неправильне положення плода: класифікація, діагностика, тактика ведення вагітності з позиції доказової медицини. Корекція неправильних положень під час вагітності. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (відпрацювання навичок зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження, застосування прийомів Леопольда, освоєння техніки комбінованого зовнішньо-внутрішнього повороту плода, екстракції плода за ніжку, за паховий згин, вивчення та відпрацювання біомеханізмів пологів при розгинальних передлежаннях плода з використанням акушерського фантома). Застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів за темою заняття з подальшим обговоренням). Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, опанування навичок огляду, пальпації. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Пр19 "Вагітність та пологи при тазовому передлежанні плода." (денна)

Вагітність та пологи при тазовому передлежанні плода, тактика ведення. Класифікація тазових передлежань плода. Діагностика, особливості ведення вагітності та пологів. Методи корекції тазового передлежання плода. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (відпрацювання з використанням акушерського фантома навичок зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження, застосування прийомів Леопольда, освоєння техніки корекції тазових передлежань під час вагітності; вивчення особливостей ведення пологів при тазових передлежаннях плода; відпрацювання біомеханізму пологів при тазових передлежаннях плода; ручна допомога при чисто сідничному передлежанні за методом Цов'янова І; класична ручна допомога при виведенні плечового пояса; виведення голівки за методом Морісо-Левре-Ляшапель; ручна допомога при ножному передлежанні за методом Цов'янова ІІ). Визначення показань до оперативного розродження при тазових передлежаннях плода. Застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів за темою заняття з подальшим обговоренням). За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 10. Аномалії скоротливої діяльності матки.

Пр20 "Аномалії скоротливої діяльності матки." (денна)

Класифікація, фактори ризику, патогенез різних видів аномалій пологової діяльності. Профілактика порушень пологової діяльності. Механізм скорочення міометрія під час перейм (контракції, ретракції, дистракції). Порядок запису партограми. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (опрацювання навичок з використанням акушерського фантома). За відсутності карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Відпрацювання практичних навичок: визначення готовності організму матері до пологів; оцінка зрілості шийки матки (шкала ступенів зрілості шийки матки за Є.Х. Бішопом). Освоєння методів діагностики і лікування порушень пологової діяльності. Діагностика періодів і фаз пологів. Моніторинг стану плода в пологах. Робота з обладнанням клінічного закладу з освоєнням методик реєстрації скорочень матки та серцебиття плода (за допомогою фетального кардіомонітора). Застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів за темою заняття: аномалії пологової діяльності) з подальшим обговоренням).

Тема 11. Акушерські кровотечі під час першої та другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві.

Лк3 "Акушерські кровотечі під час другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечі в акушерстві." (денна)

Причини акушерської кровотечі під час другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді. Оцінка об'єму крововтрати. Алгоритм надання невідкладної допомоги при акушерських кровотечах. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечі в акушерстві. Алгоритм надання невідкладної допомоги при геморагічному шоці. Тромбоемболія легеневої артерії. Емболія навколоплідними водами. Викладання проводиться у вигляді інтерактивних практико-орієнтованих лекцій-дискусій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр21 "Акушерські кровотечі під час першої та другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді." (денна)

Етіологія та клініка розвитку акушерської кровотечі під час другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (відпрацювання навичок зовнішнього та внутрішнього акушерського обстеження на акушерському фантомі), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів по веденню пацієнток з акушерськими кровотечами під час першої та другої половини вагітності, у пологах та післяпологовому періоді) з подальшим обговоренням). За відсутності карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Освоїти практичні навички оцінки об'єму крововтрати. Вміти розробляти алгоритм надання невідкладної допомоги при акушерських кровотечах.

Пр22 ""Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві." (денна)

Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Тромбоемболія легеневої артерії. Емболія навколоплідними водами. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з алгоритмами надання інтенсивної терапії і реанімації при кровотечах в акушерстві) з подальшим обговоренням. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в пологовій залі, відділенні інтенсивної терапії. Освоїти практичні навички оцінки об'єму крововтрати. Вміти розробляти алгоритм надання невідкладної допомоги при акушерських кровотечах. Розробляти алгоритм надання невідкладної допомоги при геморагічному шоці, ДВЗ-синдромі. Визначення стадії ДВЗ-синдрому, оцінка лабораторних показників. Вивчення сучасних підходів до інфузійно-трансфузійної та інтенсивної терапії і реанімації при тромбоемболії легеневої артерії, емболії навколоплідними водами.

Тема 12. Оперативне акушерство. Пологовий травматизм.

Пр23 "Оперативне акушерство." (денна)

Загальні поняття про оперативні втручання в акушерстві. Акушерські щипці, вакуум-екстракція плода. Оперативні втручання в послідовому та післяпологовому періоді. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (відпрацювання навиків малих акушерських операцій на фантомі: операції для підготовки пологових шляхів (перинео- та епізіотомія, амніотомія); акушерські щипці, вакуум-екстракція плода, ручне відокремлення плаценти, виділення посліду: техніка проведення; ручне та інструментальне обстеження матки після пологів). За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в акушерському відділенні, акушерській операційній. Вивчення техніки накладання акушерських щипців та вакуум-ексTRACTОРА з використанням віртуальної симуляції (перегляд відеофільмів з подальшим обговоренням).

Пр24 "Оперативне акушерство." (денна)

Кесарів розтин: показання. Показання до надп'яхової ампутації, екстирпації матки, перев'язки внутрішніх здухвинних артерій. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі - відпрацювання навичок техніки кесаревого розтину. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом): робота в акушерському відділенні, акушерській операційній. Визначення абсолютних та відносних показань до кесарського розтину. Освоєння методів передопераційної підготовки та післяопераційного ведення хворих. Вивчення техніки кесаревого розтину у нижньому сегменті матки з використанням віртуальної симуляції (перегляд відеофільмів з подальшим обговоренням).

Пр25 "Пологовий травматизм." (денна)

Травматичні ушкодження вульви, піхви, промежини. Розрив шийки матки. Розрив матки: класифікація, механізм виникнення. Клінічна картина розриву матки: загрозливого, того, що почався і вже відбувся. Особливості розриву матки за рубцем. Діагностика, лікування з позиції доказової медицини і профілактика. Виворіт матки. Розходження і розриви зчленувань таза. Післяпологові нориці. Етіологія, лікування з позиції доказової медицини, профілактика. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (ушивання розривів пологових шляхів на акушерському фантомі, освоєння методики місцевого знеболення), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методики проведення ушивання розривів пологових шляхів) з подальшим обговоренням. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 13. Післяпологові септичні захворювання. Перинатальні інфекції. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ.

Пр26 "Післяпологові септичні захворювання." (денна)

Післяпологові септичні захворювання: післяпологова септична рана, післяпологовий метроендометрит, метротромбофлебіт, мастит, післяпологовий перитоніт, перитоніт після кесаревого розтину. Акушерський сепсис: класифікація етіологія, патогенез, діагностика, сучасні принципи лікування з позиції доказової медицини, профілактика. Септичний шок, невідкладна допомога. Методи пригнічення лактації. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (робота з акушерським фантомом), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з основними клінічними проявами післяпологової септичної інфекції) з подальшим обговоренням. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом) у відділенні екстрагенітальної патології (збір анамнезу, обстеження вагітних з перинатальними інфекціями), кабінеті ультразвукової діагностики (визначення ультразвукових ознак інфікування плода). Рольова гра. Вміти озробляти алгоритм надання невідкладної допомоги при септичному шоці.

Пр27 "Перинатальні інфекції. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ." (денна)

Перинатальні інфекції у вагітних: клінічний перебіг, діагностика, тактика ведення, лікування з позиції доказової медицини, профілактика. Принципи ведення вагітності і пологів у жінок з ВІЛ. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (робота з акушерським фантомом), застосування віртуальної симуляції (перегляд тематичних фільмів) з подальшим обговоренням. За відсутністю карантинних обмежень робота у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом) у відділенні екстрагенітальної патології (збір анамнезу, обстеження вагітних з перинатальними інфекціями), кабінеті ультразвукової діагностики (визначення ультразвукових ознак інфікування плода). Рольова гра.

Тема 14. Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях.

Пр28 "Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях." (денна)

Вагітність і пологи при захворюваннях серцево-судинної системи (вадах серця, гіпертонічній хворобі, артеріальній гіпотензії, хворобах кровотворних органів, хворобах органів сечовидільної системи; печінки та жовчного міхура; органів дихання; органів травної системи; ендокринної системи; нервової системи; органів зору; гострих та хронічних інфекційних хворобах, туберкульозу). Клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини. Перебіг вагітності і пологів при екстрагенітальних захворюваннях. Особливості перебігу та тактика ведення при гострій хірургічній патології. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, симуляційному центрі (акушерський фантом), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з алгоритмами ведення вагітних з екстрагенітальною патологією) з подальшим обговоренням. За відсутності карантинних обмежень робота біля ліжка хворого у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 15. Диференційований залік. Захист учбової історії пологів. Виконання практичних навичок і маніпуляцій

Пр29 "Виконання практичних навичок і маніпуляцій." (денна)

Виконання практичних навичок і маніпуляцій.

Пр30 "Диференційований залік. Захист учбової історії пологів." (денна)

Підсумкове заняття включає питання до всього курсу фізіологічного та патологічного акушерства, серед яких: теоретичні питання, питання до комп'ютерного тестового контролю, а також відрацювання практичних навичок у симуляційному центрі (при відсутності карантину - біля ліжка хворого). Захист історії хвороби, що базується на клінічній курації хворих з оформленням даних обстеження та додаткових методів дослідження, з метою встановлення та обґрунтування діагнозу і призначення схеми лікування.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН4	Навчання на основі досліджень (RBL)
МН5	Практикоорієнтоване навчання
МН6	Самостійне навчання
МН7	Електронне навчання

Викладання дисципліни відбувається із застосуванням сучасних методів навчання (CBL, TBL, RBL), які сприяють не тільки розвитку фахових здібностей, а й стимулюють до творчого мислення.

Набуття студентами soft skills здійснюється протягом усього періоду вивчення дисципліни. Здатність до аналітичного та критичного мислення, роботі в команді, наполегливість формується під час командно-, практико- та кейс-орієнтованого навчання, знання та розуміння предметної області здобувається протягом лекцій, самонавчання. Електронне навчання стимулює здатність до використання інформаційних технологій. навчання на основі досліджень спонукає до розвитку визначеності та наполегливості щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Написання та захист історії хвороби
НД2	Інтерпретація лабораторних (клінічний аналіз крові, сечі, біохімічний аналіз крові, імунологічні дослідження тощо) та інструментальних (КТГ, КТ, МРТ, УЗД з доплерометрією кровотоку, трансвагінальною цервікометрією, визначенням біофізичного профіля плода) методів обстеження
НД3	Підготовка до практичних занять
НД4	Розбір клінічних кейсів
НД5	Практична робота з пацієнтом у профільних відділеннях лікарні
НД6	Електронне навчання у системах (Zoom, MIX.sumdu.edu.ua)
НД7	Підготовка до підсумкового диференційованого заліка
НД8	Індивідуальний дослідницький проєкт (студентська наукова робота, стаття, тези тощо)
НД9	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами
НД10	Відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі
НД11	Виконання групового практичного завдання
НД12	Інтерактивні лекції

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$

Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$
---	------------------	------------------

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Взаємооцінювання (peer assessment)	Взаємооцінювання (peer assessment) Партнерська взаємодія, спрямована на покращення результатів навчальної діяльності за рахунок порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками. Забезпечує можливість аналізу власної освітньої діяльності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Корегування спільно зі здобувачами підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.
МФО2 Консультування викладача під час написання історії хвороби	Написання історії пологів передбачає демонстрацію вміння працювати з вагітною, закріплення практичних навичок фізикального обстеження, оцінювання та аналізу медичної документації, встановлення клінічного діагнозу з елементами диференційної діагностики, розродження, призначення лікування. Передбачений захист історії пологів, коли студент має надати відповіді на питання щодо вагітної, курацію якої він проводив	Написання протягом циклу, захист - відповідно до календарно-тематичного плану	Консультування викладача під час написання історії хвороби з усними коментарями. Здобувач отримує оцінку за написання історії хвороби (5 балів максимум) та захист (5 балів максимум)

МФО3 Підсумкове тестування	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню дисципліни.	На передостанньому занятті з дисципліни.	Максимальна кількість балів за тестування - 10 балів за умови отримання 100% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів - 6 балів (60% правильних відповідей)
МФО4 Консультування викладача під час підготування індивідуального дослідницького проєкту (виступ на конференції, конкурсі наукових робіт)	Важливим фактором формування професійних якостей майбутніх спеціалістів є науково-дослідна робота студентів. Залучення останніх до дослідницької діяльності сприяє формуванню їхнього наукового світогляду, працелюбства, працездатності, ініціативності тощо.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Усні коментарі викладача. Студенту надаються додаткові заохочувальні бали (від 5 до 10), залежно від виду дослідницького проєкту.
МФО5 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	У настановах розкриваються методи педагогічного контролю за професійною діяльністю здобувачів. Ефективність визначається дотриманням усіх етапів виконання практичних завдань. Результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок залежить від рівня сформованості практичної компетентності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Консультування студентів в роботі з і стандартизованим пацієнтом, пряме та непряме спостереження за роботою здобувачів "біля ліжка" хворого із подальшим визначення рівня практичної підготовки.

МФО6 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначати оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів.
МФО7 Розв'язування клінічних кейсів	Кейс-метод дозволяє розкрити та сформулювати необхідні для подальшої трудової діяльності якості та здібності студентів-медиків, формує клінічне мислення, аналітичні здібності, самостійність у прийнятті рішення, комунікативність, навички роботи з достатньо великим об'ємом інформації.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Оцінка здібності студента до клінічного мислення, обґрунтування своїх рішень, чітко висловлювати свої думки, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці.
МФО8 Тести (автоматизовані тести) для контролю навчальних досягнень здобувачів	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із кожної теми навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити засвоєння навчального матеріалу із кожної тематики.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	студент має надати 60% правильних відповідей, що є допуском до практичної частини заняття

МФО8 Тести (автоматизовані тести) для контролю навчальних досягнень здобувачів	Оцінка набутих теоретичних знань із тематики дисципліни. Проводиться на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль рівня теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Зворотний зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи студентів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань.
МФО9 Завдання оцінювання рівня теоретичної підготовки	Оцінка набутих теоретичних знань із тематики дисципліни. Проводиться на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль рівня теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Зворотний зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи студентів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань.
МФО10 Перевірка виконання практичних навичок	Відпрацювання практичних навичок на різноманітних манекенах і симуляторах.	Протягом усього періоду навчання. На останньому занятті студент має успішно виконати практичні навики	Успішне виконання практичних навичок з дисципліни є допуском до складання диференційованого заліку. Максимальна кількість балів - 20, мінімальна - 12

МФО11 Дискусії у фокус-групах	Метод дозволяє залучити всіх учасників до процесу обговорення та обґрунтування власної думки шляхом багатосторонньої комунікації, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та здатність до генерації альтернативних ідей і пропозицій	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Оцінка здатності студента до роботи в команді, вміння обґрунтовувати свої рішення, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці
-------------------------------------	---	---	--

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Дифенційований залік	Складання диференційованого заліку. До складання ідопускаються здобувачі, які успішно засвоїли матеріал з дисципліни, склали практичні навички та підсумкове комп'ютерне тестування, захистили історію хвороби.	На останньому занятті циклу.	здобувач може отримати 80 балів за диференційований залік. Мінімальна кількість балів, яку має отримати студент -48 балів
МСО2 Оцінювання написання та захисту історії хвороб	Написання історії пологів передбачає демонстрування вміння працювати з вагітною, закріплення практичних навичок фізикального обстеження вагітної, оцінювання та аналізу медичної документації, встановлення клінічного діагнозу з елементами диференційної діагностики, тактики розродження, призначення лікування. Передбачений захист історії хвороби, коли студент має надати відповіді на питання щодо вагітної, курацію якої він проводив.	Відповідно до календарно-тематичного плану	Студент може отримати максимально 10 балів. 5 балів нараховується за написання, 5 балів за захист. Мінімальна кількість балів для успішного захисту - 6 балів

МСО3 Підсумкове тестування	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання протягом циклу та визначити рівень знань по завершенню дисципліни.	Підсумкове комп'ютерне тестування по завершенню курсу (10 балів)	Є допуском до складання диференційованого заліку.
МСО4 Виконання практичних навичок та маніпуляцій	Комплексне відпрацювання практичної складової програм навчальних дисциплін у безпечному для здобувачів освіти симуляційному середовищі. Надає можливість опанувати навички з різноманітних невідкладних станів.	На останньому занятті з дисципліну студент має успішно скласти перелік практичних навичок	Є обов'язковим для допуску до диференційованого заліку. Максимальна кількість балів 20, мінімальна 12
МСО5 Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки	Включає в себе усне опитування, інтерпретацію лабораторних та інструментальних методів обстеження, об'єктивне структуроване клінічне обстеження пацієнта, вирішення клінічних індивідуальних та групових кейсів, поточне тестування. Студенти, які залучені до дослідницької діяльності, мають можливість презентувати результати власних досліджень на конференціях, конкурсах студентських наукових робіт тощо (заохочувальна діяльність, додаткові бали).	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Проводиться на кожному занятті результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	200 балів	
МСО1. Дифенційований залік	80	

	теоретичні питання (3x15), питання практичної підготовки (15), питання надання невідкладної допомоги (20)	80	Hi
МСО2. Оцінювання написання та захисту історії хвороб		10	
		10	Hi
МСО3. Підсумкове тестування		10	
		10	Hi
МСО4. Виконання практичних навичок та маніпуляцій		20	
		20	Hi
МСО5. Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки		80	
		80	Hi

При засвоєнні матеріалів модулю студенту за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального року обраховується середнє арифметичне успішності студента. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального року – 100. Кількість балів студента вираховується за формулою 100 помножити на середнє арифметичне та поділити на 5. За написання історії хвороби присвоюються такі бали: «5» - 5 балів, «4» - 4 бали, «3» - 3 бали, «2» - 0 балів. Захист історії хвороби: «5» - 5 балів, «4» - 4 бали, «3» - 3 бали, «2» - 0 балів. Загалом за історію хвороби студент максимально може отримати 10 балів, мінімально необхідний бал 6. За діагностичне тестування студент отримує максимально 10 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен отримати студент - 6 балів. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента - 120. Студент допускається до диф. заліка за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 72 балів: 60 балів під час практичних занять, 6 балів за історію хвороби та 6 балів за тестування. Диференційований залік проводиться відповідно до розкладу наприкінці циклу. Білети містять 3 теоретичні запитання з різноманітної тематики та охоплюють усі розділи навчальної дисципліни (15 балів кожний), 1 практичне завдання (15 балів) та питання надання невідкладної допомоги (20 балів). Диф. залік зараховується студенту, якщо він набрав не менше 48 балів з 80. Заохочувальні бали додаються до оцінки з дисципліни за виконання індивідуального дослідницького проєкту (захист студентської наукової роботи 12 балів, виступ на конференції 5 балів, стендова доповідь на конференції 4 бали, тези доповідей 3 бали). Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 200 балів. Передбачена можливість перезарахування балів, отриманих за системою неформальної освіти відповідно до Положення.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН2	Бібліотечні фонди, архів рентгенограм, кардіотокограм, комп'ютерних томограм, результатів лабораторних методів обстеження

ЗН3	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі
ЗН4	Симуляційний центр (акушерський фантом для ведення пологів, фантом жіночого тазу, фантом новонародженої дитини для первинної реанімації з комплектом обладнання)
ЗН5	КНП СОР "Обласний клінічний перинатальний центр", КНП "Клінічний перинатальний центр Пресвятої Діви Марії", Медичний центр "МедСоюз", КНП "ЦМКЛ" СМР
ЗН6	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, ноутбуки)
ЗН7	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
ЗН8	Медичне обладнання (фетальний кардіомонітор, апарат УЗД, цифровий мамограф, ларингоскоп, пінлон, ростомір, ваги, сантиметрова стрічка, тазомір, тонометр, акушерський стетоскоп та ін.)

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	5833 Методичні вказівки до практичних занять за темами модуля І з дисципліни "Акушерство" [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 228 "Педіатрія" очної форми здобуття вищої освіти / С. А. Сміян, Н. П. Сухоставець, А. Б. Сухарев та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 146 с.
2	Акушерські прийоми [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. І. Бойко, А. Б. Сухарев, І. М. Нікітіна, Н. В. Калашник; за заг. ред. В. І. Бойка. — Суми : СумДУ, 2021. — 186 с.
3	USMLE Step 2 CK: Obstetrics/Gynecology [Текст] : Lecture Notes / Editors W.G. Cvetnic, E. Pino. — New York : Kaplan, 2019. — 291 p.
5	4539 Методичні вказівки з виробничої практики з циклу "Акушерство та гінекологія" [Електронний ресурс] : для студ. IV курсу за спец. 222 "Медицина" / Н. А. Болотна, Н. А. Іконописцева, С. А. Сміян та ін. — Електронне видання каф. Акушерства і гінекології. — Суми : СумДУ, 2019. — 26 с.
Допоміжна література	
1	Перинатальні інфекції і перебіг вагітності у жінок групи високого ризику [Текст] : монографія / Л. А. Вигівська, І. О. Тучкіна. — Харків : ХНМУ, 2021. — 176 с.
2	Прогнозування, лікування і профілактика акушерської та перинатальної патології в жінок із багатоплідною вагітністю [Текст] : монографія / І. М. Нікітіна, В. І. Бойко, А. В. Бойчук, А. М. Лобода; за заг. ред. І. М. Нікітіної. — Суми : СумДУ, 2021. — 317 с.

3	Акушерство і гінекологія [Текст] : підручник: у 2-х кн. Кн.1 : Акушерство / В. І. Грищенко, М. О. Щербина, Б. М. Венцківський та ін. ; за ред.: В.І. Грищенка, М.О. Щербини. — 3-тє вид., випр. — К. : Медицина, 2017. — 424 с. + Гриф МОЗ, Гриф МОН.
4	Акушерські кровотечі [Текст] : навч. посіб. / В. І. Бойко, Т. В. Бабар. — Суми : СумДУ, 2017. — 118 с.
5	Hacker and Moore's Essentials of Obstetrics and Gynecology [Текст] / N. F. Hacker, J. C. Gambone, C. J. Nobel. — 6th edition. — Philadelphia : Elsevier, 2016. — 497 p.
6	Імуно-генетичні підходи до діагностики невиношування вагітності як мультифакторіального захворювання (17/15/160.16) [Текст] : метод. рек. / І. І. Воробйова, Н. Я. Скрипченко, Л. А. Лівшиць та ін. — К. : Укр. центр наук. мед. інформації, 2016. — 36 с.
7	Кесарів розтин у сучасному акушерстві [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Калашник, В. І. Бойко ; Ред. Н.В. Лисогуб. — Суми : СумДУ, 2016. — 72 с.
8	Акушерство [Текст] : підручник / В. К. Ліхачов, Л. М. Добровольська, Т. Ю. Ляховська та ін. ; За ред. В.К. Ліхачова. — Полтава : Дивосвіт, 2015. — 336 с. + Гриф МОН.
9	Затримка розвитку плода [Текст] : навч. посіб. / В. І. Бойко, І. М. Нікітіна. — Суми : СумДУ, 2015. — 80 с.
10	Медсестринство в акушерстві [Текст] : навч. посіб. / М. Б. Шегедин, Г. М. Гутей, О. Б. Кунець, Р. Х. Лифар. — Вінниця : Нова Книга, 2015. — 176 с. + Гриф МОН.